

İNTERNET HABERCİLİĞİNDE YAPAY ZEKÂ GAZETECİLİĞİNİN EŞİK BEKÇİLİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Oğuz ŞAYİR
İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye
oguzsayir@stu.aydin.edu.tr
https://orcid.org/0000-0003-4462-8062

<i>Atıf</i>	Şayir, O. (2022). İnternet Haberciliğinde Yapay Zekâ Gazeteciliğinin Eşik Bekçiliği Açısından İncelenmesi. Journal of Communication Science Researchs, 2 (2), 117-134.
-------------	--

ÖZ

İnternet ile birlikte haberin okuyuculara sunulmasından okuyucuların gazeteciler arasında olan iletişimine kadar pek çok değişim yaşanmıştır. İnternet haberciliği kitlenin haberi almasını hızlandırarak haber kültüründe köklü dönüşümler yaşanmasına neden olmuştur. Bu dönüşümle beraber okuyucuların haberi okuma zamanı kısalmıştır. İnternet haber platformları kullanıcıların bu isteklerini karşılaya bilmek için habercilikte otomasyona gitmek zorunda kalmaktadır. Böylece dijital gelişmelerle internet haberciliği yapay zekâyı kullanmaya başlamıştır. Artık yapay zekâ haberciliği daha hızlı bir forma dönüşerek haberin veriliş şeklini değiştirmiştir. Yapay zekânın birçok alanda kullanılmasıyla başlayan süreç ile internet haberciliğinde sunulan haberler robotik bir süreçten geçmektedir. Bu gelişmelerle birlikte internet haberciliğinde robotik habercilik, birçok ulusal medya kuruluşunda kullanılmaya başlamıştır. Yapay zekâ tarafından haber metinlerinin oluşturulması ve haber kuruluşları, web sitelerinde otomatik olarak yayınlanması bu karmaşık sistemlerin düzenlenmesi ve denetlenmesini de zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada, yapay zekâ algoritmasıyla üretilmiş haber içeriklerinin dili ve tekniği ve editöryel bir işlemde geçmeden okuyucuya ulaşmasının sonuçları iki aşamalı akış kuramı çerçevesinde karşılaştırmalı içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen araştırma bulguları neticesinde yapay zekâ ile üretilen haber içeriklerinin editör aşamasından geçtiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yapay Zekâ, İnternet Haberciliği, Robot Gazetecilik, Eşik Bekçiliği.*

EXAMINATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE JOURNALISM IN TERMS OF GATEKEEPING IN INTERNET JOURNALISM

ABSTRACT

With the Internet, many changes have occurred, from presenting the news to the readers to the communication between the readers and journalists. Internet journalism has led to radical transformations in the news culture by accelerating the audience to receive the news. Thanks to this transformation, the time for readers to read the news has been shortened. Internet news platforms have to turn into automation in journalism in order to meet these needs of users. Thus, with digital developments, internet journalism has started to use artificial intelligence. Now, artificial intelligence journalism has transformed into a faster form and changed the way news is delivered. With the process that started with the use of artificial intelligence in many areas, the news presented in internet journalism goes through a robotic process. With these developments, robotic journalism in internet journalism has started to be used in many national media organizations. The creation of news texts by artificial intelligence and their automatic publication on news organizations and websites also necessitate the regulation and supervision of these complex systems. In this study, the language and technique of the

news content produced by artificial intelligence algorithm and the results of reaching the reader without an editorial process were examined with the comparative content analysis method within the framework of two-stage flow theory. As a result of the research findings, it was concluded that the news contents produced with artificial intelligence passed the editorial stage process.

Keywords: *Artificial Intelligence, Internet Journalism, Automated Journalism, Gatekeeper.*

GİRİŞ

İnternetin hayatımıza girmesiyle haberin işleyiş biçimlerinde değişimler meydana gelmiştir. Gazetelerin haber kaynaklarına ulaşması ve sunması internet haberciliğiyle hızlanmaya başlamıştır. 1990 yıllarından itibaren internetin kullanım alanının artmasıyla birlikte internet haberciliğinde ivme kazanmıştır. Bu bağlamda internet haberciliğini, geleneksel gazetelerden ayrılan haber akışının sürekliliği ve hızlı erişim olanağı olmuştur. Medya kuruluşları her geçen gün internet haberciliğinin önemini kavramasıyla dijital yatırımlar yapmaktadır. Böylece geleneksel habercilik yöntemleriyle yayın yapan medya kuruluşları, gazetelerini internet ortamına taşımıştır. Medya sektöründe gerçekleşen bu dijital dönüşüm haberin algılanışı ve üretim sürecinde gazeteciliğe farklı yenilikler kazandırmıştır. Gazete ve okuyucu arasındaki dolaylı ileti ağını ortadan kaldırarak haberin iletimini kolaylaştırmıştır. Bu haberin iletimindeki kolaylık okuyuculara içeriği kontrol etme ve enformasyondan yararlanarak etkileşimde bulunma olanağı da sağlamıştır (Beyers, 2004: 11-20).

Dijitalleşme ile beraber yapay zekânın kullanım alanları çoğalmış, geleneksel medyada ciddi değişiklikler ve dönüşümlere neden olmuştur. Yapay zekâ ile artık veriler kısa bir zaman içerisinde haberleştirilip düşük maliyete çevrimiçi okuyucuya servis edilmesi mümkün hale gelmiştir. İnternet haberciliği okuyucunun haber isteğini karşılamak için yapay zekâ algoritmalarıyla tarafından geliştirilen otomatik haber içerikleri yeni bir evrenin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Haberine ortaya çıkmasından her aşamasına otomasyon ile tasarlanmakta ve saniyeler içinde okuyucuya ulaştırılabilmektedir (Dalen, 2012: 648-649). İnsan müdahalesini belirli ölçüde ortadan kaldıran yazılımlar beraberinde de basma kalıp sözler ve istatistiksel enformasyon anlayışını haberciliğe getirmektedir. Haber içeriğine erişmek, paylaşmak ve yayınlamak için bilgisayarların ve yazılımların içeriği tasarlaması kaçınılmaz olmuştur (Clearwall, 2014). Yeni medya ortamı okuyucu ve habercilik ilişkisine farklı bir boyut kazandırmıştır. Habercilerin okuyucuyla eş zamanlı buluşma imkânı etkileşimli haberciliğinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Günümüz haberciliğinde önemli bir yere sahip olması beklenen yapay zekâ algoritmaları insanların hayatlarını ve olaylara bakış açılarını değiştirmektedir (Altun, 2019). İnternet haberciliğini kolaylaştıran bu algoritmalar insana özgü olan çözümlene yapabilme ve karar verebilme yetisini yapay zekâ yazılımlarına devretmektedir. Yapay zekâ, insan zekâsının taklit edilmesi ile birlikte ortaya çıkan makinelerin insan öğrenmelerini modellemesi olarak bilinmektedir. Kalıcı ve başarılı olmak isteyen medya kuruluşları artık yapay zekâ gazeteciliğine geçiş yapmak durumunda kalabilmektedir. Yapay zekâ algoritmaları haber kuruluşların verilerini hızlı işleyerek haberin işleyişinin otomasyona dönüşmesine yardımcı olacaktır.

Yapay zekânın en önemli işlevlerinden biri olan derin öğrenme tekniğine Hinton, yapay sinir ağlarını yeni bir anlayış getirerek derin öğrenme (Deep Convolution Neural Network) olarak tanımlanmıştır (Hinton vd., 2006) Bu açıdan derin öğrenme makine öğrenmenin bir alt kümesini oluşturmaktadır. Eğer öğrenme algoritması yanlış karar verirse, o zaman bir yazılımcının algoritmaya müdahale edip kodlarını düzenlemesi gerekmektedir. Derin öğrenme ile birlikte haberin doğru olup olmadığını algoritmalar kendi başlarına belirleyebilir. Bu sistemlerin habercilikte kullanılmasıyla beraber, haberin etik olarak değerlendirilmesi habercilik açısından tartışmalara yol açabilmektedir. Etik kavramı yapay zekânın geleceğine dair olarak gerçekleştirilecek eylemlerin temelini oluşturmaktadır. Yapay zekâ haberin başlığını ve içeriğini belirlemede etik olabilir mi? gibi sorularla bizi karşı karşıya bırakmaktadır. Haberde insan kusurlarının yerini alan yapay zekâ algoritmaları olası bir hata durumunda insanın

sorumluluğunu yapay zekâya yüklemesi etik olmayan bir eyleme neden olacaktır (Ersoy, 2018: 145-150).

Geleneksel medyada yer alan okuyucular, haberin internet ortamına taşınmasıyla birlikte aktif kişilere dönüşebilmektedir. Bu dönüşüm dolayısıyla eşik bekçiliği kavramına etki edebilmektedir. Haberin konusunun seçilmesine, toplanmasına, denetlenmesine kadar geçen üretim süreçleri eşik bekçileri tarafından sağlanır. Bundan dolayı eşik bekçiliği; mesaj veya mesaj içeriğinin yorumlanmasında çeşitli verilerin seçimi, gösterimi, sunumu, zamanlaması, saklanması ve denetimini ifade etmektedir (Donohue, 1972: 53). Bir haberin ayrıntılara boğularak manipüle edilmesi ya da isteğe bağlı olarak belirli haberlerin net yansıtılmaması eşik bekçiliği kavramının ne kadar önemli olduğunu gösterebilmektedir. Fakat okuyuculardan gelen yorumlarda geleneksel habercilikteki gibi yine eşik bekçileri tarafından denetlenebilmektedir. Eşik bekçileri kendi fikirlerini yapay zekâ sayesinde sansüre uğramadan internet platformlarına aktarabilmektedir. Böylece internet ortamında dolaşan fikir ve görüşler hiçbir değere bağlı kalmadan yayınlanmaktadır (Carter, 1998: 392). Kullanıcı yorumları platformlar vasıtasıyla dikkate alınarak etkileşimli bir haber anlayışı geliştirebilmektedir.

Bu bağlamda iki aşamalı akış kuramı çerçevesinde toplum içerisindeki farklı düzeydeki bireyler, diğer bireyler ile etkileşime girebilmekte ve onları etkileyebilmektedir. Kitle iletişim araçlarında gelenileticiyi diğer bireylerden farklı düzeyde olan kanaat önderi, diğer bireylerle paylaşabilmektedir (Güngör, 2016: 105). Kanaat önderi toplum içerisindeki bireyleri ya da grupları doğrudan etkileme gücünü de elinde bulundurmaktadır. Paul Lazarsfeld ve Elihu Katz iki aşamalı akışını (two step flow) olarak ifade ederek bireylerin hangi adaya oy vereceğini ve hangi ürünü alacağını kadar geçen iletişim sürecini modelleyerek yorumlamıştır (Bourse & Yücel, 2012: 86). Bu çalışmada yapay zekâ gazeteciliğinde ise algoritmalar ile oluşturulan haber içeriklerinin dili, tekniği ve okuyucuların haberi algılamasını etkileyen aktörlerin eksikliğinin yol açacağı sonuçlar iki aşamalı akış kuramı göz önünde bulundurularak karşılaştırmalı içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma kapsamında literatürde benzer bir çalışmaya rastlanmaması çalışmayı önemli kılmaktadır.

1. İnternet Haberciliği ve Gelişimi

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak dijitalleşme geleneksel medya organlarında habercilikte değişim ve dönüşümleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde geleneksel medyada haber algısında değişim yaşanırken internet haberciliğinin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Teknolojiyle beraber dijitalleşen habercilik daha hızlı, kolay ve ucuz maliyete sunulmaya başlanmıştır. Dijital teknoloji, akıllı ve kolaylıkları taşımalarının yanı sıra ses, görüntü ve yazıyı bir bütün içinde vermesi nedeniyle tercih edilmiş, hızlıca yayılma gösterebilmiştir (Fırlar & Deniz, 2010: 317). Bu hızlı yayılma yanı zamanda beraberinde haberin küresel olarak da herkesin ulaşmasına olanak sağlayabilmiştir.

İletişim teknolojisi ve internet ağının gelişimiyle gazetecilerin haber kaynaklarına ulaşması ve okuyucuya sunmasından iki taraf arasındaki etkileşime kadar değişime neden olmuştur. Geleneksel iletişim araçlarının (telgraf, daktilo, fotoğraf) yerini teknoloji ile baskı tekniklerinde bilgisayar kullanılmaya başlamıştır. Dijitalleşen dünya ile beraber geleneksel gazeteler, çevrim içi gazetelere yönelmiş ve internet haberciliği – çevrim içi gazetecilik türü dijitalleşmenin ilk evresinde ortaya çıkmıştır (Gezgin, 2002: 30). Geleneksel gazeteciliğin internet haberciliğiyle sayısallaşarak internet ortamına girmesi ile bilgisayarlar arasında ağ şebekesinin kurulmasına neden olmuştur. Bilgiyi üretme depolamak, paylaşmak ve ulaşmak daha kolay hale gelebilmiştir (Çetin, 2019: 6). Böylece internet insan yaşamının her noktasına kablolu ve kablosuz olarak girerek varlığını göstermiş, bu da internet üzerinden bir gazetecilik türü olan internet haberciliğinin ortaya çıkmasına olanak sağlayabilmiştir.

1990 yılından sonra ABD ve diğer ülkelerde internet, kullanıcılar tarafından iletişimde bulunmaları için Word Wide Web (www) adı ile sistemleştirilmiştir. WWW standartlar ile her türlü verinin depolanması ve saklanması mümkün olmuş ve küresel iletişim yolu açılabilmiştir. İnternet gazeteciliğinde farklı kaynaklardan özgün haber içerikleri internet üzerinde toplanıp okuyucuya internet üzerinde

ulaştırılabilir (Kürkçü, 2007: 194). Geleneksel medyada, internet öncesi tek yönlü ve etkileşim sınırlı iken interaktif ortamlar okuyucuyu haberi tüketen olmadan çıkmış, aynı zamanda da üreten konumuna getirebilmiştir. İnternet öncesi dönemde yazılı basında okuyucu, haber içeriğine ya da köşe yazısıyla ilgili geri dönüşü geleneksel posta yoluyla yapabilmekteydi. Bu süreç uzun bir zaman alırken okuyucuya geri dönüşün olup olmayacağı ise belirsizlik taşıyabilmektedir (Dedeoğlu, 2016: 34).

Geleneksel gazetelerden farklı olarak internet ortamında ses, tablo, grafik, video, çoklu fotoğraflar web sitesinde bağlantılı sayfalarla içerikler kullanıcılara sunulabilmektedir (Aktaş, 2017: 34-35). İnternet haberciliğinde haber metni aynı sıra bağlantılı içeriklerle ses, tablo, grafik, video, çoklu fotoğraflar sunulması hipermetin özelliğini taşımasına etki edebilmektedir (Aydoğan, 2013: 33). Hipermetin özelliğinden kaynaklı okuyucular haber içeriklerini mesafe olmadan tartışabilmektedir. İnternet haberciliğinde geleneksel medyadan farklı olarak geri bildirimlere etkileşim sağlaması, bilgi ve haberleri depolaması, saklaması ve multimedya özelliğiyle okuyucuya avantajlar sağlayabilmektedir (Deuze, 2001: 2). İnternet haberciliğinin en önemli özelliklerinden biri de arşiv oluşturabilmesidir. Okuyucular (kullanıcılar), arşiv özelliğinden yararlanarak istedikleri haberlere, bilgiye ulaşabilmekte, link bağlantıları sayesinde ilgili haberin tüm bağlantılarına ulaşabilmektedir. Geleneksel medyada okuyucular arşive ulaşmakta zorlanırken iken internet sitelerin arşivlerine girebilmekte ve istedikleri haberleri tek bir klavye hareketiyle hızlıca ulaşabilmektedir. Ayrıca okuyucular istediği enformasyon kaynağını kendi kişisel arşivinde muhafaza edilebilmektedir (Gezgin, 2002: 32).

Birçok medya özelliğinin çevrim içi ortamda yer almasından dolayı haber yazma formatı internet haberciliğinde dönüşmüştür. Geleneksel medyada kullanılan haber yazımları çevrimiçi ortamda gazeteciler için güç bir hale gelmiştir. Çünkü, çevrimiçi ortamın yani internetin getirmiş olduğu multimedya özelliğiyle gazeteciler sadece metin yazmak ile sınırlı kalmamaktadır. Geleneksel yöntem ile yazılan haber metni doğrusal iken çevrim içi habercilikte doğrusal olmayan bir niteliğe bürünebilmiştir. İnternet haberciliğinde haber metinleri küçük parçalara bölünüp kullanıcıya servis edilebilmekte ve farklı web sayfasının linklerindeki haberlere erişim olanağı sağlanabilmektedir (Deuze 1999: 373–390). Artık gazeteci bir metin ele alırken işitsel ve metinsel tüm öğeleri internetin etkileşim özelliğini baz alarak oluşturabilmektedir. İnternet ortamında yayınlanan gazetelerin ve web sitelerinin ücretsiz olması kullanıcıları bu platformlara çekebilme ve okuyucular, çevrim içi olarak okuma fırsatı elde edebilmektedir. Elektronik araçların boyutlarından küçülme yaşanmış, bilginin hareket alanı genişleyebilmiştir. İletişimde kablolarla olan alışkanlıkların yerini bireysel iletişim araçlarının kullanımı almıştır (Karabulut, 2009: 87-88) Dolayısıyla dijitalleşme ile internetin sürekli gelişmesi ve kullanımının artmasına bağlı olarak işletmelerin biçimlerinin değişmesinde etkili olabilmektedir (Cheong ve Park: 2005: 418) İnternet, web sayfalarına gazetelerini taşıyan geleneksel medya, okuyucu kaybetmemek için internete yönelmiştir (Tokgöz, 2010: 101).

Televizyon, radyo ve basılı gazetecilikten sonra internet haberciliği haberin toplanması ve dağıtılması bağlamında yeni gazetecilik türü olarak çıkmıştır (Bardoel&Deuze, 2001: 92) İlk olarak ABD’de ortaya çıkan internet gazeteciliği, The Washington Times, New York Times gibi gazetelerin 1995 yılında gazetelerin içeriklerinin internete aktarmasıyla devam edebilmiştir. Ardından Avrupa’da ise gazetelerin çevrim içi ortama taşınmasında International Herald Tribune ve Daily Mirror gazeteleri öncülük etmiştir. Ülkemizde ise verilerin dijital otama taşınmasını ilk yapan 19 Temmuz 1995 yılında Aktüel Dergisi’dir (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2011: 3). Sırasıyla 1995 yılının Ekim ayında Lemana Dergisi, 2 Aralık 1995 ise Zaman Gazetesi internet ortamına geçmişlerdir. Bunları takiben Milliyet Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ve Sabah Gazetesi internete aktif olarak yer almaya başlamışlardır (Fırlar&Deniz, 2010: 315). 28 Mart 1998 yılında Radikal Gazetesi, 7 Mayıs 1998 yılında Cumhuriyet Gazetesi internet ortamına geçiş yapmışlardır. 2000 yılında Cumhuriyet Gazetesi internet üzerinden abonelik sistemiyle okuyucularına gazetenin sayılara ulaşabilme imkânı sağlamıştır (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2011: 4). Geleneksel medyada haberlerin dijital olarak internet aktarılmasından sonra ilk kez internet ortamında bağımsız yayın yapan Superonline internet sitesidir. Net haber ise Anadolu

Ajansı ve Reuters gibi ajansların haberlerini internet aracılığıyla okuyucuya ulaştırılmıştır. Gazeteci Ahmet Tezcan tarafından kurulan “dorduncukuvvetmedya” adlı internet sitesi ise bağımsız ve haber içeriğini kendisi üreten ilk site internet sitesi olma özelliğini taşımaktadır (Ayhan&Aydın, 2015: 77).

Geleneksel medyada yayın politikası doğrultusunda haberlerin manşette vermesi önemliden önemsize doğru sıralanabilmektedir. İnternet haberciliğinde ise okuyucular internet haber sitelerinde kendi istedikleri medya içeriğini kişiselleştirebilmektedir (Carlson 2005: 68–71). İnternet aracılığıyla dünyanın bir ucundaki meydana gelmiş haber, zaman ve mekân olmadan okuyucuların erişebilmesi dünyanın küçüldüğünü göstermektedir (Williams 2003: 213). Geleneksel medyada maliyet açısından gazete çıkarmak yerine internet ortamında internet haberciliğiyle hızlı ve ucuz maliyetle haber okuyucuya ulaştırılmaya başlanmıştır. İnternet haberciliğiyle habere ulaşmak kolaylaşırken kaç kişi tarafından okunduğu ve son dakika gelişmeleri okuyucuya servis edilebilmektedir. İnternet haber sitelerinin Web 2.0 teknolojisiyle okuyucuyla etkileşimini daha da artırmıştır (Irak&Yazıcıoğlu, 2021: 37). Web 2.0'nin getirdiği geri bildirim özelliğinden dolayı kullanıcılar haberin üretim sürecinde yer alabilmektedir. Böylece dijitalleşmenin dönüşümü karşılıklı etkileşim, kullanıcının hem üretici olma hem de tüketici olma ve zaman kavramının yok olması şeklinde süreç yaşanabilmektedir (Aydın, 2013: 108). Bu bağlamda ortaya çıktığı günden bu yana gelişim gösteren internet, Web 3.0 ile internet haberciliğinin yapay zekâ aracılığıyla veriler yapay zekâ algoritmalarıyla işlenebilir hale gelebilmektedir. Açık, bağlantılı ve zeki web siteleri ve web uygulamaları yaratmayı hedefleyen Web 3.0 yapay zekânın öğrenme teknikleri üzerinden verileri akıllı arama algoritmaları ve veri analitiklerin geliştirilmesiyle kullanıcıya kişiselleştirilmiş bilgiyi hızlıca sunmayı amaçlamaktadır. Web 3.0'de yapay zekâ algoritmaları, verileri kullanıcıya anlamlı gelecek şekilde anlayabilecek ve kullanabileceklerdir (URL- 1). Bu anlamda “*Web 3.0 (diğer adıyla semantik web) yapay zekâ denetiminin ortaya çıktığı, kaynağı elinde tutanın insanıdan bilgisayara geçtiği bir süreç olarak görülebilmektedir.*” (Bayrak ve Vatansever 2021: 147).

2. Yapay Zekâ Gazeteciliği ve Algoritmalar

Yapay zekânın kullanılması gazetecilik mesleğinde de değişim ve dönüşümüne neden olurken yapay zekâ algoritmaları gazetecilik mesleğinde haberin üretiminde aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. Böylece yapay zekâ gazeteciliğiyle otomatik – algoritmik haber türleri ortaya çıkmıştır (Cleerwall, 2014: 520). Haberin toplanması, dağıtılması ve yayınlanmasında yapay zekâ gazeteciliğinde gazetecilerin daha çok yararlanması öngörülmektedir. İlk olarak 1950’lerde gündeme gelen yapay zekâ çalışmaları, ‘Düşünebilen Makineler’ ya da ‘Makine Zekâsı’ ile ifade edilmiştir. 1990’lı yıllardan sonra popüler hale gelen yapay zekâ, yaşamın birçok alanında etkisini göstermeye başlamıştır. Yapay zekâ alanındaki çalışmalarla robotların insan zekâsını taklit etmesi, bilişime önemli bir boyut getirmiştir (Vardar, 2015). Bilgisayar kontrolündeki bir robotun canlılara yakın şekilde etkinliklerini yerine getirme yeteneğine yapay zekâ denilmektedir (Akyazı, 2019: 21). Bir başka ifade ile yapay zekâ, bilgisayar bilimiyle insan zekâsıyla yapılması gereken şeyleri yapmak için programlanmış bir bilim dalı verilen tanımlamadır. Yapay zekâ bu işlemleri yaparken akıl yürütme, problem çözme ve dili anlama yanında ortamı algılamayı bünyesine katabilmektedir. Algoritma ile son derece geniş bir alanı ifade eden yapay zekâ bilgisayar ağlarıyla insan beyni gibi modellenmiştir (Çetin, 2019: 14). Yapay zekâyı haber yazılımlarının arkasında çalışan algoritmalar tarafından oluşturulan kodlar olarak da tanımlanabilir. Aynı nesnelere yazılım içerisinde algoritmalarla rakam haline getirilir (Yengin, 2014: 137). Algoritmalar ile bu veriler sayısal ifadeler bilgiye çevrilir. Çözülmesi olası olmayan ve matematiksel yöntemin kurulamadığı sorunlar yapay zekâ algoritmalarıyla çözülebilmektedir. En önemli şey ise bilgiyi birleştirip çözümleyerek nedensellik ilişkisi içerisinde sonuca ulaşabilmektedir (Şenkaya ve Adar, 2014).

Yapay zekâ öğrenme süreci verileri sinir uçlarına yollayarak gerçekleştirir. Aynı insan beyni gibi taklit edilmeyi kapsayan yapay zekâ, verileri matematik modellerle işleyip sonuca ulaşır. Yapay zekânın başlıca unsurlarını doğal dil işleme, makine öğrenmesi ve makine görüşü şeklinde özetlenebilir. Derin

öğrenme sayesinde yapay zekâ bünyesinde milyarlarca veri setini bünyesinde saklar ve aldığı verilerle kendini geliştirir ve ilerleme kaydedebilmektedir (Köse 2019: 80). Yapay zekâ gazeteciliği diğer bir tanımlama ile (algoritmik-otomatik gazetecilik) yapay zekânın algoritmayı geliştiren programcılarının dahili dışında insanlardan herhangi bir girdi olmadan insanlardan bağımsız verileri toplayarak analiz eder ve ardından otomatik haber içerikleri oluşturabilir. Otomatik haber içeriklerinin veri kümesinden oluşmasına olanak sağlayan doğal dil üretme teknolojisi kullanılmaktadır İnternet haberciliğinde birçok sitede uygulanmaya başlanan bağlı doğal dil işleme, bilgisayar ile insan arasında etkileşimi kuran yapay zekânın bir dalını oluşturmaktadır (Garbade, 2018). Yapay zekâ algoritmaları verilerden yola çıkarak bilgiyi otomatik olarak haber metnine kısa bir sürede dönüştürebilmektedir. Algoritmaların dakikalar içinde oluşturduğu haberler, insan gazetecilerin rutin haberlerden kurtulmasına fırsat vererek editöryel ekibin daha fazla zaman alan haberlere yönelmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum gazetecileri daha iyi haber içeriği oluşturma durumu ile karşı karşıya bırakabilir. Hatta gazeteciler rutin haberlerden kalan boş zamanlarında yaratıcı, derinliği olan içerikler hazırlamak zorunda kalabilir (Dalen, 2012: 653).

Yapay zekâ gazeteciliğinde haber üretim aşaması algoritmaları programlayan mühendislerin yanı sıra gazetecilerin ve bilgisayar dilbilimcilerin arasındaki tanımlanmış bir takım iş birliği kurallarını içerebilmektedir. Bir örnek ile tanımlar isek; beyzol sahasındaki en çok koşan ve sayı kaydeden takımın oyuncusunu algoritmalar tarafından bilinmesi gerekebileceği gibi algoritmayı yazan mühendisin önemlilik ve ilginçlik ölçütüne göre verileri ayarlanabilmektedir. Bunun yanında anlamlı metinler üretilebilmesi için ise dilbilimcilerin anlamlı ve bütünsel örnek metinleri şekillendirmeleri gerekmektedir. Örnek metin içeriği yoksa insan gazeteciler örnek metni önceden sistemli ve kurgusal olarak bir taslağını oluşturmaları ve yayın politikası doğrultusuna getirmelidir (Graefe 2016: 18-19). Dolayısıyla yapay zekâ mühendisleri ve gazeteciler, örnek metinler ile otomatik içeriklerin oluşması konusunda iş birliği içerisine girebilmektedir. Özellikle bu iş birliğinin en kullanışlı olduğu alan ise rutin haberlerdir. Yapay Gazeteciliği daha çok verilere dayalı olarak doğal afet, meteoroloji, deprem, spor gibi haber kategorilerindeki verileri küçük verilere ayırarak kolay, hızlı ve en az hata ile haberi oluşturabilmektedir (Akyazı, 2018: 22). Hatta algoritmaların oluşturduğu veriler, haberin bilmeyen farklı unsurlarını ortaya çıkararak diğer medya kuruluşlarına fark atılmasına neden olabilmektedir (Çetin, 2019: 13). Algoritmalar ile verilerin hızlı bir şekilde toplanması, kontrol edilmesi ve doğrulanması gazetecilerin erişime kolay bir şekilde yardımcı olmaktadır (Dağ, 2015: 1). Yapay zekâ ile gelecekte haber içeriklerin oluşturulmasında okuyucuların kişisel verileri doğrultusunda kişiselleştirilmiş içerikler oluşturulabilir. Bireyin ilgi alanına, görüşüne ve eğitimine göre algoritmalar ile depolanan veriler içerik yazılmasını mümkün kılabilir (Güz & Yeğen, 2018: 6).

Araştırma ve danışmanlık şirketi Gartner'ın raporun doğrultusunda 2022 yılında yapay zekâdan 3,9 trilyon dolarlık iş değeri beklenmektedir (Gartner, 2018). Yapay zekâyâ olan ilgini artmasına paralel olarak Reuters Enstitüsü, "Gazetecilik, Medya ve Teknoloji Trend ve Öngörüler 2018" raporuna göre katılımcıların yüzde 72'sinin yapay zekâyı denemeye başladığı ve haberde içerik ve verimlilik hedeflerini göstermektedir (Reuters Institute 2018). Yapay zekâyı finans haberleri derleme kullanmaya 2006 yılında ilk başlayan Reuters Haber ajansı'dır. 2010 yılında Statsheet adlı şirket, 345 web sitesinden basketbol karşılaşmalarından verileri ağ üzerinden derleyerek insan müdahalesi olmadan algoritmalar aracılığıyla toplam 15 bin haber üretmiştir (Narin, 2016). Yapay zekânın olumlu sonuçlar vermesiyle birçok haber ajansı yapay zekâyı haberi içerik üretiminde kullanmaya başlamıştır. 2013 yılında Associated Press (AP) yapay zekâyı kullanarak spor ve kazanç raporları üzerine algoritma ile haber içerikleri oluşturmak yapay zekâyı kullanmıştır (Çetin, 2019: 15). AP, yapay zekâ gazeteciliği ile yapılan algoritmik haberlerde "otomatik gazetecilik ile yaptığını" belirten dip notu ile çevrim içi okuyuculara sunulmuştur. 2016 yılında Washington Post, yapay zekâ teknolojisini kullanarak kendi geliştirdiği Heliograf adlı robot muhabiri yıl içerisinde 850'den fazla haber oluşturmuştur. 2016 yılında Amerika seçimlerinde de kullanılan Heliograf, yapay zekâ ile 500'den haber ve analiz içeren haberler üretebilmiştir.

Öte yandan algoritmalar aracılığıyla Çin’de yerel bir şenliğe ilişkin 300 karakterden oluşan bir haberin 1 saniye gibi çok kısa zaman içerisinde okuyucuya sunulmuştur (İrvan, 2017). Çin’deki Tencent Holding’i yapay zekâ ile konuşmaları otomatik olarak yazıya dökmüştür. Yapay zekâ ile geliştirilen Dreamwriter adlı otomatik haber yazma programı Quartz sitesi editörü Zad Sidar’ın konuşması sırasında program aktif çalıştırılmış ve haber haline getirilmiştir. Dreamwriter, çeşitli kategorilerde günlük 2 bin 500 haber içeriği üretmekte ve yayınlanabilmektedir. Çin’in Xinhua adlı haber ajansı yapay zekâ gazeteciliğine yatırım yaptığını açıklayarak “Media Brainé adlı insan – yapay zekâ iş birliğine dayanan platformunu tanıtmıştır (Journo 2018). Microsoft tarafından geliştirilen Word yazılımında yeni editör özelliği de yapay zekâ kullanımıyla gazetecilere metinleri düzeltme, gereksiz kelimeleri kaldırma ve hataları düzeltme gibi kolaylık imkânı verebilmektedir. Gazetecilerin oluşturduğu metin içeriklerinin özeti oluşturması bir başka özellik olarak gazetecilere fayda sağlayabilmektedir (Abay, 2016). Yapay zekâ ile oluşturulan otomatik haber içeriklerine Google, Yahoo gibi arama motorları da başlamıştır. Google tarafından geliştirilen ve finans edilen Reporters and Data and robots (RADAR) projesiyle ayda 30 bin haberin algoritmalar ile otomatik üretmesi hedeflenmektedir (Hürriyet, 2017). Türkiye’de yapay zekâyı kullanan Anadolu Ajansı ise otomatik haber içeriklerini seçimlerde kullanmış ve veriler doğrultusunda algoritmalar hangi partiden ne kadar milletvekili çıkabileceği yönünde 10 bin farklı haber insan gazetecilerin müdahalesi olmadan içeriği üretmiştir (Akyazı, 2018: 25).

Yapay zekâ gazeteciliğinin kullanılarak oluşturulan otomatik haber içeriklerinden yararlanan bir başka haber sitesi de Knowhere adlı internet sitesi, algoritmaların verileri baz alarak oluşturduğu üç kategoride haber sunabilmektedir. Sağ, sol ve tarafız olarak oluşturulan otomatik haberler bir ile bir buçuk dakika gibi kısa bir zaman diliminde oluşturulabilmektedir (Demirkılınc, 2018). Yapay zekâ ile oluşturulan bu haberler için Knowhere editörü Nathaniel Barling, haberlerin tarafsız habercilik için önemli bir adım olduğunu iddia etmektedir (xTR Haber Merkezi, 2018). 2014 yılında Christer Clerwall’ın tarafından yapılan deneysel araştırmada, okuyucular insan gazetecilerin haberinin tutarlı, iyi yazılmış, anlaşılabilir ve zevkli bulurken yapay zekâ algoritmalarıyla yazılan haber içeriklerini bilgilendirici, sıkıcı, nesnel ve tutarlı olarak bulmuşlardır (Cleerwall, 2014: 522). Haber içerikleri doğru ve güvenilir ve tarafsız olarak otomatik olarak algoritmalar tarafından veriye dayalı ürettiklerinden taraf olması söz konusu olmamıştır (İrvan, 2017).

Habercilikte “haber atlatma” olarak bilinen gazetecinin gözden kaçırdığı ve haber değeri taşıyan bir olayı bir başka gazeteciden önce haber haline getirmesi ve okuyucuya bildirilmesidir. Yapay zekâ gazeteciliğiyle 2014 yılında California’da meydana gelen 4,7 büyüklüğündeki depremin meydana gelmesinin ardından 3 dakikadan az bir zaman dilimini içerisinde otomatik olarak haberleştirilip Los Angeles Times gazetesi tarafından okuyucuya sunulmuştur (Kalsın, 2016: 87)._Bunun aynı sıra algoritmalar aynı zamanda haber içeriğini düzeltme ve seçme işlemini de gerçekleştirebilmektedir (Jung vd. 2017: 291)._Arama motoru Google, okuyucularına ilişkili haber göstermesinde algoritmaları kullanmaktadır. Yapay zekâ ile oluşturulan haber üretimi avantaj sağlarken veriler nedeniyle de hata yapması mümkün gözükülebilmektedir. 2011 yılından itibaren Quakebot adlı robot meydana gelen depremleri ABD Jeolojik Araştırma Uyarı sistemlerindeki verilerden alarak kısa bir zaman içerisinde Los Angeles Times Gazetesinin Tweet hesabında paylaşmıştır. Daha sonra 2017 yılında Santa Barbara’da 6,8 şiddetinde bir depremin meydana geldiğine ilişkin yanlış bir tweeti okuyucularla paylaşmıştır. Robot tarafından yapıldığı zannedilen bu hatanın merkezde çalışan bir görevlinin verileri güncellemesi sırasında yanlış uyarı göndermesinden kaynaklı olduğunu ortaya çıkmıştır (İrvan, 2017). Verilerin doğru bir şekilde algoritmalara ulaşması durumunda hatasız haber ortaya çıkarken insan kaynaklı hataları algoritmaların kontrol dışında gerçekleştirmesi haberin güvenilirliğini tartışmaya açmaktadır. Bir başka deyişle, yapay zekâ gazeteciliği, düzenli, kontrolü sağlanmış, yapılandırılmış güvenli verilerin oluşması durumunda yapay zekâ algoritmaları işleyebilir (Graefe, 2016).

3. Yapay Zekâ Gazeteciliğinde Eşik Bekçiliği

Geleneksel medya sürecinde eşik bekçileri haberin toplanmasından seçimine, yazımından yayınlanmasına kadar süreçte etkin rol alabilmekteydi. İnternet haberciliğiyle pasif konumda yer alan haber tüketicileri ise aktif bir konuma geçerek çevrim içi haberler ile ilgili yorum, eleştiriler yapabilmeye başlamıştır. Bunun süreçlerin ardından gelişen teknolojiyle yapay zekâ gazeteciliğiyle bireylerin paylaştığı veriler, algoritmalarla işlenerek internet haber siteleri için haber kaynağı olabilmektedir. Yapay zekânın gazetecilerle yakınlaşmasıyla editörlerin doğru anahtar kelimeleri seçmesi ve haber şablonlarını oluşturması algoritmaların veriler doğrultusunda haberler oluşturmaya imkân sağlayabilmektedir. Naraative Science'den Kristian Hammod, 2030 yılında üretilen haberlerin yüzde 90'ının yapay zekâ gazeteciliğiyle olacağı yönünde görüşlerini ifade etmiştir (Narin, 2017: 85) Bu doğrultuda servise sunulacak olan haberlerde eşik bekçileri, yapay zekâ gazeteciliğiyle etkileşim ve iş birliği içinde olması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca oluşturulacak olan haberlerin editörlerin doğru ve kullanışlı haber içerikleri ve şablonları oluşturmasıyla daha fazla haber içeriğinin servis edilmesi beklenebilir.

Bu haber içeriklerinin oluşturulması ve servis edilmesi süreçlerinde yapay zekâ gazeteciliğinde algoritmalarla yaşanacak bir eksiklik ya da aksaklık durumunda ise hatalı haberlerin üretimi de söz konusu olabilmektedir. Bunların giderilmesi ise bilgisayar yazılımcıları ve eşik bekçilerinin koordineli çalışması gerektirebilmektedir. Bir başka açıyla gazeteciler gibi soru sormayan ve olaylar arasında nedensellik kuramayan algoritmalar, kamuoyu ve gündem oluşturmada yetenekleri belirli ölçütler içinde kalabilmektedir. Ancak yapay zekâlarda dil öğrenimi gelişim gösterdikçe haberin içeriği daha iyi oluşturması yönünde görüşler de bulunabilmektedir. Yapay zekâ gazeteciliğiyle yapılan haberlerde kültürel ve duygusal faktörlerin eksik kalacağından araştırmacı gazetecilik yapamayacağı görüşü de hakimdir (Güz & Yeğen, 2018: 8). Verilen haberlerle insanlar yaşamadıkları deneyimleri oluşturulan içerikler yazılan haber kurgusuyla inşa edilebilmektedir. Eşik bekçileri bazı zamanlarda yaşanmamış kurguya dayalı içerikler de kullanıcılarını kaybetmemek için oluşturabilmektedir (Enli, 2007: 47-52). Bilginin seçimi, tekrarı ve saklanması gibi faktörler aynı sıra ne zaman verileceği eşik bekçilerin kontrolüyle alıcıya ulaştırılabilmektedir (Donohue vd. 1972: 53).

Aile, eğitim, din ve kanaat önderi gibi unsurlar gibi medyada kamuoyunun oluşmasına etki edebilmektedir. İnsanların kişisel özelliklerinin yanı sıra içinde bulunduğu çevresel koşullar, toplumun yapısı, toplumun içindeki etkin olması, bireylerin bir konu hakkında düşüncelerinin şekillenmesinde etkinli olabilmektedir (Atabek, 2002: 225). Medya ise gündem belirleme yaklaşımıyla toplumun ne düşüneceğini şekillendirmektedir. Bu doğrultuda eşik bekçileri bir haberin oluşturan bazı gerçekleri ön plana çıkarılması veya saklanması, haberin kurgusunda oynayabilmektedir. Bazı haber içeriklerinde ayrıntılarla haberde verilmek istenen asıl gerçek manipüle edilebilir, bazı olaylar haber konusunu ile yapılmaması eşik bekçiliği içerisinde tartışılabilir. Haber her aşamasında her alan eşik bekçileri gündemi belirlemekte ve kamuoyunun algısı oluşturmaktadır (Carter, 1998: 392). Yapay zekâ ile oluşturulan haber içeriklerinde eşik bekçileri, gündem oluşturmaktan ziyade algoritmalar ile oluşturulmuş içerikleri son dakika gelişmesi şeklinde okuyucuya sunabilmektedir.

Eşik bekçiliği kavramı gelişen teknoloji ve internet gelişimine bağlı değişim yaşanmış, geleneksel habercilikteki saha haberciliğinin yerini masa başı habercilik uygulamaları almıştır. Çevrim içi ortamdaki veriler, haberciler için birincil haber kaynağı olarak değer görmüş ve "kopyala yapıştır" gazeteciler ortaya çıkmıştır. İnternet sağlayıcısı ve çevrim içi bir sitede eşik bekçileri istediklerini haberi istediği gibi yayına sokabilir, istediği haberi ise yayın dışı bırakabilmektedir. İnternet ortamında kontrolün etkili olmamasından kaynaklı olumlu ve olumsuz yön içerebilmektedir. Kullanıcılar kendi fikirlerini sansüre uğramadan yayına girmesini isteyebilmektedir. İnternetin sunduğu bu yeni medya ortamıyla sansüre girmeyen birçok fikir ve görüş değer ve kalite süzgecinden geçmeden yayınlanmaktadır (Carter, 1998: 392). Bu durum internet ortamını kullanan haber tüketicileri düşük maliyet ile üretici haline getirebilmektedir (Keshvani ve Tickle, 2001: 5). Haber üreticisi konumuna

gelen sıradan bireyler, eşik bekkılığı için kendilerine bir kapı (eşik) araladığı şekilde yorumlanabilir. Ancak editöryel sistem içerisindeki eşik bekkilerinin onayı olmadan hiçbir haber yayına verilememektedir. Hatta algoritmalar ile oluşturulan haber içerikleri medya kuruluşlarından servis edilmesinde “yapay zekâ ile yapıldığına ya da editöryel süreçten geçmediğine” ilişkin uyarılar okuyucuya bildirilebilmektedir. Yapay zekâ ile oluşturulmuş haberler dahil, okuyucuya sunulmadan editöryel aşama sürecinde kontrol edilmeden eşik bekkileri yayına servis etmeyebilir.

3. Araştırma Yöntemi, Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada yapay zekâ gazeteciliğini kullandığını açıklayan medya kuruluşları ve internet sitelerinin yaptığı deprem, finans, adli-cinayet gibi haber metinleri içerik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Weber'e göre içerik analizi metinlerden çıkan sonuçların işlendiği bir araştırma yöntemidir (1989: 5) Bu bağlamda çalışmada benimsenen içerik analiz yönteminde örneklem olarak seçilen internet haber siteleri (Los Angeles Times, Associated Press) kendi içinde yapay zekâ ve editör haber üretimi açısından ayrıca incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Türkiye'de medya kuruluşları ve internet haber sitelerinin gizlilik politikası gereği herhangi yapay zekâ haberciliğine rastlanmaması üzerine yurtdışındaki medya kuruluşlarının algoritmalar ile oluşturulduğu yapay zekâ haber türleri ele alınmıştır. Çalışma kapsamında 01-30 Aralık 2021 tarihleri arasındaki Amerika Merkezli üretilen haberleri kapsamaktadır. Türkiye'de yapay zekâ gazeteciliği bağlamında algoritmik haber içeriğine rastlanmaması bu çalışmanın sınırlılığıdır. Yurtdışında seçilen Los Angeles Times, AP dışında yapay zekâya bağlı olarak üretilen haber metinlerinde uyarıcı bir ifadeye rastlanmaması araştırmanın diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

4. Bulgular

4.1 Yapay Zekâ ve Editör Tarafından Oluşturulmuş Deprem Haberleri

1. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Deprem Haberi

Fortuna yakınlarındaki Pasifik kıyılarında 4.0 büyüklüğünde deprem meydana geldi

US Geological Survey'e göre, Pasifik kıyılarında Pazar sabahı 06:16'da Fortuna, Kaliforniya'ya 96 mil ve Eureka'ya 99 mil uzaklıkta 4.0 büyüklüğünde bir deprem bildirildi. Bir büyüklüğü 6.2 deprem kaydedildi kadar güneye Bay Area gibi hissetti çalkalamaya ile Pazartesi günü Eureka 37 mil. Son 10 gün içinde, yakın çevrede 3.0 veya daha büyük büyüklükte 29 deprem meydana geldi. Son üç yıllık bir veri örneğine göre, California ve Nevada'da yılda 4.0 ile 5.0 arasında değişen ortalama 25 deprem meydana geliyor. Bu hikaye, USGS tarafından tespit edilen en son depremleri izleyen bir bilgisayar uygulaması olan *Quakebot tarafından otomatik olarak oluşturuldu. Bir Times editörü, gönderiyi yayınlanmadan önce inceledi.* Sistem hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorsanız, sık sorulan sorular listemizi ziyaret edin.

Kaynak: (URL-2).

2. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Deprem Haberi

Carpinteria yakınlarında 3.4 büyüklüğünde deprem meydana geldi

Çarşamba gecesi Carpinteria kıyılarında 3.4 büyüklüğünde bir deprem bildirildi. US Geological Survey'e göre, Çarşamba günü Pasifik saatiyle 22:38'de Santa Barbara County'deki Carpinteria'dan bir mil açıktaki 3.4 büyüklüğünde bir deprem bildirildi. Deprem Ventura'ya 8 mil, Oxnard'a 10 mil, Santa Barbara'ya 18 mil ve Port Hueneme'ye 27 mil uzaklıkta meydana geldi. Deprem, yerin 6,0 kilometre derinlikte meydana geldi. Son 10 gün içinde, yakın çevrede 3,0 büyüklüğünde veya daha büyük bir deprem olmadı. Son üç yıllık bir veri örneğine göre, California ve Nevada'da her yıl 3.0 ile 4.0 arasında büyüklüklere sahip ortalama 234 deprem meydana geliyor. Bu hikaye, USGS tarafından tespit edilen en son depremleri izleyen bir bilgisayar uygulaması olan *Quakebot tarafından otomatik olarak oluşturuldu. Bir Times editörü, gönderiyi yayınlanmadan önce inceledi.* Sistem hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorsanız, sık sorulan sorular listemizi ziyaret edin.

Kaynak: (URL-3).

3. Haber: Editör Tarafından Oluşturulmuş Deprem Haberi

6.2 deprem Kuzey Kaliforniya sahilini vurdu, camları kırdı ve sınırları sarstı

Pazartesi günü Kuzey Kaliforniya kıyılarında meydana gelen 6,2 büyüklüğündeki bir deprem, bazı sakinlerin camların kırılmasına ve ev eşyalarının yere düşmesine neden oldu. US Geological Survey'e göre, öğle saatlerinden kısa bir süre sonra meydana gelen deprem, Kaliforniya, Eureka'dan 37 mil uzaktaydı. USGS, kısa bir süre sonra yükseltilmeden önce başlangıçta 5.8 büyüklüğünde olduğunu bildirdi. USGS web sitesinde, sallanma Körfez Bölgesi kadar güneyde hissedildi. Sosyal medyadaki görüntüler Ferndale şehir merkezindeki bir binanın camlarının kırıldığını göstermesine rağmen, büyük bir hasar veya yaralanma bildirilmedi. Belediye Başkanı Debra Barnes, Rio Dell'deki bazı işyerlerinin pencerelerinin de deprem sırasında hasar gördüğünü söyledi. Barnes, sakinlerin Eureka'nın yaklaşık 25 mil güneyindeki şehir genelinde yoğun bir sarsıntı hissettiklerini söyledi. Deprem olduğunda, eşi, bir arkadaşı ve aile köpeğiyle birlikte evdeydi. Dördü de sığınmak için küçük, yuvarlak bir yemek masasının altına çömeldi. Barnes, yere çarpmadan ve parçalanmadan önce evden nesnelerin dolaplardan ve duvarlardan fırladığını hissettiğini ve duyduğunu söyledi.

Kaynak: (URL-4).

Los Angeles Times'da yer alan deprem haberlerinden 26 Aralık 2021 tarihinde **1. Haber** ve 8 Aralık 2021 tarihinde ise **2. Haber** Quakebot adlı robot tarafından algoritmalar ile yapılmıştır. Quakebot tarafından oluşturulan haber içerikleri incelendiğinde 'Birleşik Devletler Coğrafi Gözlem Kuruluşu'nun deprem verilerini algoritmalar içerik oluşturmada kullanmaktadır. Algoritma ile oluşturulan haber içeriğinde haberin yeri, zamanı ve şiddetini içeren bilgiler 5N 1K yazım kuralına göre verilmiştir. 'Birleşik Devletler Coğrafi Gözlem Kuruluşu'na dayandırılan haber metni, kısa olması ve teknik detayları verilerle sunması dikkat çekmektedir. Deprem meydana geldiği bölgenin haritasını da haberlere ekleyen algoritmalar, depremin meydana geldiği saati de bildirmektedir. Son 3 yılda gerçekleşen tüm deprem verilerini haber içerisinde işleyen Quakebot adlı robot, veriler doğrultusunda geçmiş yıllarda meydana gelen depremleri analiz ederek haber metnine eklemektedir. Haber veriliş saatleri incelendiğinde günün her anında haber metni üretebilmektedir. Algoritmalar ile oluşturulan **1. Haber** ve **2. Haber** metinlerinde öznel ve eleştirel ifadeler yer almamaktadır. Diğer yandan Quakebot adlı yapay zekâyla yapılmış *haber metninin bir Times editörü tarafından incelenip yayınladığı notu paylaşılmaktadır*. **1. Haber** ve **2. Haber** algoritmalar tarafından optimize edilmiş, verileri kaynak olarak kullanarak rutin haberler yapmaktadır. İnternet haberciliğinde yapılandırılmış güvenli veriler, yapay zekâ gazeteciliğinin düzenli ve kontrol olması açısından büyük önem taşıyabilmektedir.

20 Aralık 2021 tarihinde **3. Haber** Times editörü Jonah Valdez imzalı haberde depreme ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Quakebot adlı algoritma ile haber yapan robotun aksine Times editörü vatandaşları uarmakta ve depremin hakkında 5N 1K yazım kuralına göre bilgilendirmektedir. **3. Haber** metninde **1. Haber** ve **2. Haber**de yer alan rutin haber dili yerine daha öznel bir dil tercih edilmiştir. Editörün yaptığı haberde deprem ile yaşanan korkunç tablo gözler önüne serilmek istenmiştir. 6,2 büyüklüğünde Pazartesi günü Kuzey Kaliforniya kıyılarında meydana geldiği belirtilen haberde US Geological Survey deprem verilerinden yararlanılmıştır. Editör, depreme ilişkin sosyal medya görüntülerinden faydalanarak haberin içeriğini daha genişletmiştir. Ayrıca, depremin meydana geldiği bölgeden yetkililerden görüşleri haber içeriğinde yer vermiştir. Yapay zekâ gazeteciliğinde verilerle oluşturulan haber metni içeriğinin aksine vatandaşların yaşadığı korku haber içeriğinin ana unsurunu oluşturmaktadır. Birçok vatandaşın deprem yaşadığı şok anı haber metninin içeriğinde yer verilerek habere insani duygular eklenmiştir. Aynı zamanda Times editörü, Quakebot adlı robotun aksine okuyucuyu uarmakta ve eleştirel bir dil kullanmaktadır.

4.2 Yapay Zekâ ve Editör Tarafından Oluşturulmuş Finans Haberleri

4. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Finans Haberi

Constellation Brands, Hızlandırılmış Hisse Geri Alımını Duyurdu

Önde gelen bir alkollü içecek şirketi olan Constellation Brands, Inc. (NYSE: STZ ve STZ.B), bugün hızlandırılmış bir hisse geri alımına ("ASR") girdiğini duyurdu.) Goldman Sachs & Co. LLC ile A Sınıfı adi hisse senedinin 500.0 milyon \$'ını ("Adi Hisse Senedi") geri almak için anlaşma. ASR anlaşmasına göre, Constellation 2 Temmuz 2021'de yaklaşık 1,7 milyon hisse alacak ve bu, şirketin 29 Haziran 2021 kapanış hisse fiyatı olan 230,98\$'a göre ASR anlaşması kapsamında beklenen hisse geri alımlarının yaklaşık %80'ini temsil edecek. Geri alınan hisseler hazine hissesi olacak. İşlemlerde geri satın alınacak belirli hisse sayısı, genel olarak ASR sözleşmesi süresince Adi Hisse Senedinin hacim ağırlıklı ortalama fiyatına, indirimden düşülerek temel alınır ve en geç Ekim 2021'de tamamlanması beklenmektedir. hızlandırılmış hisse geri alım işlemi geri alınan hisseler için satın alma bedeli, öncelikle eldeki nakit olarak ödenecek ve şirketin, ASR'ye yürürlüğe girmeden önce şu anda yaklaşık 3.4 milyar \$'lık yetkiye sahip olan mevcut hisse geri alım yetkisi kapsamında tamamlanacaktır.

Kaynak: (URL-5).

5. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Finans Haberi

Greenbrier, 1 Milyar Dolarlık Banka Tesislerinin Yenilenmesini ve Uzatılmasını Duyurdu

Küresel yük taşımacılığı pazarlarına yönelik önde gelen uluslararası ekipman ve hizmet tedarikçisi The Greenbrier Companies, Inc. (NYSE: GBX) ("Greenbrier") bugün, Toplam değeri 1.0 milyar doları aşan üç banka tesisinin yenilenmesi ve genişletilmesi. Greenbrier, 600 milyon \$'lık yurt içi döner tesisini ve 292 milyon \$'lık vadeli kredisini beş yıl süreyle başarıyla yenileyip uzatırken, Greenbrier Leasing yan kuruluşunun rücusuz 200 milyon \$'lık kredisini yenileyerek altı yıl uzattı. Bu faaliyetin ardından, Greenbrier'in önümüzdeki beş yıl içinde vadesi gelen önemli bir borcu yoktur ve 2026'dan 2028'e kadar kademeli vadeler vardır. Başkan ve CEO William A. Furman, "Greenbrier'in Bank of America, NA dahil olmak üzere bankacılarına güçlü ve istikrarlı destekleri için teşekkür etmek istiyorum. Güçlü likidite profilimizi korumak için Greenbrier'in bankacılık olanaklarını genişletmek, işi pandemi yoluyla ve iyileşen piyasalara yönetme stratejimizin kritik bir parçası oldu. Son beş ayda Greenbrier, yaklaşık 1,5 milyar dolarlık borcu yeniden finanse etti ve vadeleri 2028'e uzatarak borcumuzun vadesini neredeyse ikiye katladı."

Kaynak: (URL-6).

6. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Finans Haberi

Büyük ABD hisse senedi endeksleri Çarşamba günü nasıl ilerledi?

Hisse senetleri, S&P 500'ün başka bir rekor seviyeye ulaşmasına yetecek kadar, çoğunlukla yüksek bir dalgalı günü daha kapattı. Perakendeciler ve tüketici harcamalarına bağımlı şirketler, Noel tatili alışveriş sezonunda daha iyi performans gösterenler arasındaydı. Yılda iki işlem günü kala S&P 500, 2021 için neredeyse 2019'daki kazancı kadar büyük, %27'den fazla bir kazanıma yöneliyor. Çarşamba günü: S&P 500 6.71 puan veya %0.1 artarak 4.793.06'ya yükseldi. Dow Jones Sanayi Ortalaması 90.42 puan veya %0.2 artarak 36.488.63'e yükseldi. Nasdaq 15,51 puan veya %0,1 düşüşle 15.766,22'ye geriledi. Küçük şirketlerden oluşan Russell 2000 endeksi 2,74 puan veya %0,1 artarak 2.249.24'e yükseldi. Bir haftalığına: S&P 500 67.27 puan veya %1.4 yükseldi. Dow 538.07 puan veya %1.5 yükseldi. Nasdaq 112.84 puan veya %0.7 yükseldi.

Kaynak: (URL-7).

7. Haber: Editör Tarafından Oluşturulmuş Finans Haberi

Holmes jürisi altı günlük müzakereden sonra ara verecek

Eski Theranos CEO'su Elizabeth Holmes aleyhindeki dolandırıcılık suçlamalarını değerlendiren jüri, altı gün süren müzakerelerin ardından bir karara varmadan Çarşamba günü mahkemeden ayrıldı. Yaklaşan Yılbaşı tatili hafta sonu sonrasına kadar tartışmalara devam etmeyecek. Jürideki sekiz erkek ve dört kadının Perşembe sabahı müzakerelere devam etmesi bekleniyordu, ancak ayrıldıktan sonra bir mahkeme dosyası Pazartesi gününe kadar ara vereceklerini açıkladı. Müzakerelerin durdurulması kararına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadı. Jürinin federal mahkeme tatili olan Cuma günü tatil olması planlanmıştı. Son tartışmalar, Çarşamba günü erken saatlerde Holmes'un avukatlarının ve davaya bakan yargıcın katıldığı kapalı bir toplantının ortaya çıkardığı entrika zemininde gerçekleşti.

Kaynak: (URL-8).

Yapay zekâ gazeteciliğinin en etkin ve pratik kullandığı haber kategorilerinden biri de finans haberleridir. Associated Press (AP) haber ajansı finans haberlerinde algoritmaları kullanmakta ve Amerikan şirketi Automated Insights ile iş birliği yapmaktadır. AP internet sitesinde yayınlanan binlerce haberde Wordsmith adlı yazılım şirketinin oluşturduğu finans haber içerikleri bulunmaktadır. Ancak AP, bazı bülteni ile okuyucuya sunduğu bazı finans haberlerinde “*AP editörü bu haberde yer almamaktadır*” kullanırken diğer haber kategorilerde yapay zekâya bağlı algoritmaların kullandığına dahil bir tanımlayıcı unsur bulunmaktadır. 30 Haziran 2021 tarihinde Associated Press (AP) haber ajansının internet sitesinde yer alan “Constellation Brands Hızlandırılmış Hisse Geri Alımını Duyurdu” **4. Haber** metin içeriğine “*AP haber personeli yer almadı*” ifadesini kullanılması dikkat çekmektedir. İleriye dönük ifadeler içeren haber metninde riskler ve belirsizlikler taşıyabileceği vurgulanmıştır. “Greenbrier, 1 Milyar Dolarlık Banka Tesisinin Yenilenmesini ve Uzatılmasını Duyurdu” başlıklı 30 Ağustos 2021 tarihli **5. Haber** metninde ise **4. Haber** gibi yatırımcılara yönelik tahminler içermektedir. Bu haber metninde de yatırımcılara uyarılarda bulunulmuş ve risk, belirsizlikler metnin sonunda yer verilmiştir. 29 Aralık 2021 tarihli **6. Haber metninde** ise “Büyük ABD hisse senedi endeksleri Çarşamba günü nasıl ilerledi?” başlıklı haberde hisse senetlerine ilişkin istatistiksel veriye yer vermiştir. Yatırım yapan şirketlerin verileri ve hisse senedi raporları değerlendirilmiştir. Geleceğe dair öngörülerin de bulunduğu finans metinlerinde yatırımcıya sayısal verilerle oluşturulmuş haber içeriği sunulmaktadır. **4. 5. Haber ve 6’da** haber dili ve tekniği olarak istatistiksel verilerde yararlandığı için yorumsal dil yerine nesnel bir haber dili oluşmuştur. **5. Haberde** kişisel ifadeleri tırnak içerisinde, şablon halinde vermektedir. Okuyucu bilgilendirmek için oluşturulmuş finans haber içerikleri yatırımcıya yönelik tahminler sunmaktadır. Finans haberlerinde şirketlerin değerini göstermek, geçmiş dönemi karşılaştırmak ve geleceğe tahminler sunmak üzere optimize edilmiştir. Verilerle yapılan bu istatistiksel haberler, sıradan bir okuyucuya raporları rahatlıkla anlamasını sağlamaktadır.

29 Aralık 2021 tarihli **7. Haberde** verilen metin, editör tarafından yapılmış haber içeriğidir. Kullanılan haber dili okuyucu da şüphe oluştururken dikkatini de haberlere çekmektedir. “Holmes jürisi, kapalı kapılar ardında yapılan toplantının ardından müzakerelere devam ediyor” başlıklı **7. Haber** metni Michael Liedtke adlı editörün onayından geçerek servis edilmiştir. Haberin 5N 1K yazım kuralına bağlı olarak oluşturulan haberde sansasyonel bir şekilde yer verilmiştir. Haber içeriğinde kullanılan “entrika”, “kapalı kapılar”, “sır” gibi kelimelerle dolandırıcılık davasıyla ilgili okuyucular yönlendirilmektedir. Editör, duruşmanın sonuçlanmaması yorumlayarak eleştirilerde bulunmaktadır. Yapılan haberlerde yapay zekâ ya da editör tarafından olduğu haberler içerisinde kimin tarafından yapıldığına dair imzalardan anlaşılmaktadır.

4.3 Yapay Zekâ ve Editör Tarafından Oluşturulmuş Adli -Cinayet Haberleri

8. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Adli -Cinayet Haberi

Victor Wu, 46 - 21 ARALIK 2021 - Victor Wu, bir 46 yaşındaki Latin erkek, Çarşamba, 15 Aralık öldü atış Lambert Yolu W / O 1 Avenue yakınlarında Whittier Los Angeles County Medical Examiner-Adli kayıtlara göre,.

Kaynak: (URL-9).

9. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Adli -Cinayet Haberi

Sabino Reyna, 23 – 21 ARALIK 2021- Los Angeles County Medical Examiner-Coroner'ın kayıtlarına göre, 23 yaşındaki Latin erkek Sabino Reyna, Floransa'da 855 E. 84th St. yakınlarında vurulduktan sonra 15 Aralık Çarşamba günü öldü.

Kaynak: (URL-10).

10. Haber: Yapay Zekâ Tarafından Oluşturulmuş Adli -Cinayet Haberi

Diego Segura, 38 - 21 ARALIK 2021 - Diego Segura, bir 38 yaşındaki Latin erkek , olduktan sonra, 14 Aralık, Salı öldü atış içinde 3801 E. 56th St. batı tarafında yakınında Maywood'un Los Angeles County Medical Examiner-Adli kayıtlara göre,.

Kaynak: (URL-11).

11. Haber: Editör Tarafından Oluşturulmuş Adli-Cinayet Haberi

Erkek ve kadın, şüpheli cinayet-intiharda Montecito Heights'taki evde ölü bulundu

Gregory Yee / Yetkililer, büyükannesi olduğuna inanılan bir erkek ve kadının, Çarşamba gecesi Montecito Heights'taki bir evde saatlerce süren bir soğukluğun ardından ölü bulunduğunu söyledi. Los Angeles Polis Departmanı sözcüsü Memur Mike Lopez, polis Oak Hill Bulvarı'nın 3700. Memurlar geldiklerinde 20'li yaşlarında bir adamın kapıyı kapattığını ve kendisine barikat kurduğunu gördü. Lopez, adamın birden fazla dışarı çıkma emrini reddettiğini ve olay yerine SWAT görevlilerinin çağrıldığını söyledi. Memurlar, adamı dışarı çıkarmak için birkaç girişimde bulunduktan sonra akşam 18.30 sıralarında eve girdi. Lopez, adamı yerde, olası bir kurşun yarasından ölü olarak bulduklarını söyledi. Cesedinin yakınında bir tabanca bulundu. Lopez, memurların büyükannesi olduğuna inandıkları bir kadının cesedini de bulunduğunu söyledi. Olayla ilgili soruşturma sürüyor. Daha fazla bilgi Çarşamba gecesi mevcut değildi.

Montecito Heights'ta bir evde iki kişinin ölü bulunduğunu gösteren kuzeydoğu LA bölgesinin haritası

Kaynak: (URL-12).

21 Aralık 2021 tarihinde yapay zekâ ile oluşturulmuş adli-cinayet haberlerinde, algoritma ile yapıldığında tek düzen ve basma kalıp bir haber dilinin olduğu görülmektedir. Yapılan haberin bir yazılım desteğiyle oluşturulduğu ve haber dili ve tekniği açısından 5N 1K yazım kuralı içerisinde verilmiştir. Otomatik olarak oluşturulan haberlerde cinayetten ölen kişinin adı ve soyadı, yaşı, nerede ve hangi tarihte öldüğü belirtilmiştir. Ayrıca ölen kişinin nerede olduğu ve öldürülme şekli de haber içerisinde geçirilmektedir. **8. 9. ve 10. Haberlerde** yapay zekâ ile oluşturulduğundan, ilgili çevrim içi sayfada sıralı ve kayıt altına tutulmuş olarak verilmiştir. Diğer yandan 29 Aralık 2021 tarihinde yapılan Gregory Yee imzalı **11. Haberde**, 5N 1K yazım kuralına uygun olarak haberin sunulduğu ve haberin başlığı, yapay zekâ ile yapılan haberlere göre uzun ve açıklayıcı olduğu görülmektedir. Editör tarafından oluşturulmuş adli-cinayet haberinde, cinayetin gerçekleştiği yerin haritası haberde sunulmuştur. Cinayet haberinde, olayın nasıl gerçekleştiğine dahil detaylar verilmiş ve olayla ilgili tanık, memur ve ilgili kişilerden görüşlerde alınmıştır. Editörün elinden geçen haberde cinayete ilişkin şüphelere yer verilmiştir. Habere ilişkin yetkililerde görüşlere yerilmiş ve kaynak gösterilmiştir. Editör tarafından oluşturulan haberde, yapay zekâ ile yapılmış habere göre daha uzun ve detaylı bir habere yer verilmiştir.

SONUÇ

Teknoloji ve internetin gelişmesine bağlı olarak habercilikte değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. İnternete bağlı olarak gelişim gösteren internet haberciliğiyle haber akışının sürekliliği ve hızlı erişim olanağıyla okuyuculara ulaşmaya başlamıştır. 1990 yıllardan sonra hız kazanan değişim ile dijital olan önemi kavrayan medya kuruluşları, gazetelerini interaktif ortama geçirebilmişlerdir. Gazeteciliğinin internet ortamına kaymasına bağlı, haberin algılanışı ve üretim süreci de değişmiştir. Gazete ile okuyucu arasındaki dolaylı ileti ağı kalkmış, etkileşim artmıştır. İnternet haberciliğiyle ses, tablo, grafik, video, çoklu fotoğraflar web sitesinde bağlantılı sayfalarla içerikler kullanıcılara sunulmaya başlamasıyla haber, okuyucuya çok hızlı bir şekilde ve mesafe olmadan ulaşabilmektedir. Birçok medya özelliğinin çevrim içi ortamda olmasından dolayı haber yazma formatı değişmiş, multimedya özelliğiyle sadece haber metni yazmak ile sınırlı kalmamıştır. Haber metinleri küçük parçalara bölünüp kullanıcıya servis edilebilmekte ve farklı web sayfasının linklerindeki haberlere erişim olanağı sağlanabilmektedir. Sürekli gelişim gösteren internetin Web 3.0 ile internet haberciliğinde algoritmalar aracılığıyla açık, bağlantılı ve zeki web siteleri ve web uygulamaları yaratması beklenmektedir. Web 3.0 yapay zekânın öğrenme teknikleri üzerinden verileri akıllı arama algoritmaları ve veri analitiklerin geliştirilmesiyle haber içeriklerinin oluşturulması açısından daha hızlı ve fazla olması ön görülmesiyle yapay zekâ çalışmalarına yatırımlarda artmıştır.

Bu çerçevede internet haberciliğini kolaylaştıran algoritmalar insana özgü olan çözümleme yapabilme ve karar verebilme yetisini yapay zekâ yazılımlarına devretmesiyle çevrim içi habercilikte dönüşüm başlamıştır. Haber sürecine aktif olarak giren yapay zekâ ile algoritmik haber türlerini ortaya çıkarmıştır. Haberin toplanması, dağıtılması ve yayınlanmasında yapay zekâ gazeteciliğinde gazetecilerin iş birliğiyle algoritmalarından faydalanılmasıyla verileri kısa zamanda haber haline getiren algoritmalar, düşük maliyete haber içerikleri oluşturabilmektedir. Yapay zekâ algoritmalarıyla otomatik haberler için en kullanışlı alan rutin haber metinleridir. Özellikle verilere dayalı olarak doğal afet, meteoroloji, deprem, spor gibi haber kategorilerindeki haber metninin oluşturulmasına yardımcı olabilmektedir. Yurtdışındaki birçok medya kuruluşu ve internet haber sitesi, algoritmalar ile oluşturulmuş haberleri okuyuculara servis edebilmektedir. Gelecekte haber içeriklerin oluşturulmasında okuyucuların kişisel verileri doğrultusunda kişiselleştirilmiş içeriklerle bireyin ilgi alanına, görüşüne ve eğitimine göre algoritmaların haber metinlerini yazması mümkün olabilmektedir.

Yapay zekâ ile oluşturulan haber üretimi avantaj sağlarken veriler nedeniyle de hata yapması mümkün gözükmemektedir. Algoritmaların düzenli, kontrolü sağlanmış, yapılandırılmış güvenli verilerin oluşması durumunda haber metni oluşturulmasında verimli olacağı yönünde görüşlerde mevcuttur. Algoritmaların gazetecileri rutin haberlerden kurtararak editöryel ekibin daha fazla zaman alan haberleri işlemesine fırsat vermekte ve boş kalan zamanlarında daha yaratıcı, derinliği olan haber metni oluşturulmasına olanak sağlayabilmektedir. Öte yandan eşik bekçileri haberin toplanmasından seçimine, yazımından yayınlanmasına süreç içerisinde aktif konumda olmuştur. Eşik bekçileri haberin bazı gerçeklerini ön plana çıkarılması veya saklanması, kurgusunda oynayabilir. Yapay zekânın gazetecilerle yaklaşmasıyla editörlerin doğru anahtar kelimeleri seçmesi ve doğru haber şablonlarını oluşturması algoritmaların daha verimli haber sürecine dahil edilmesine de olanaklı hale getirebilmektedir. Eşik bekçileri istediklerinde haberde verilmek istenen gerçek manipüle edebilmektedir. Yapay zekâ ile oluşturulan haber içeriklerinde eşik bekçileri, gündem oluşturmaktan ziyade algoritmalar ile oluşturulmuş içerikleri son dakika gelişmesi şeklinde okuyucuya sunabilmektedir. Bu doğrultuda yapay zekâ gazeteciliği eşik bekçileriyle yakından etkileşim ve iş birliği içerisinde olması gerekebilmektedir. Ancak, gazeteciler gibi soru sormayan ve olaylar arasında nedensellik kuramayan algoritmaların kamuoyu ve gündem oluşturmada yetersiz kalabileceğine de rastlanmıştır.

İki aşamalı akış kuramı çerçevesi içerisinde, kanaat önderi toplum içerisindeki bireyleri ya da grupları doğrudan etkileme gücünü de elinde bulundurabilmektedir. Yapay zekâ ve editör tarafından oluşturulmuş haberler incelendiğinde algoritmik haberler, okuyucuya 5N 1k yazım kuralı içerisinde veriye dayalı nesnel, monoton ve basma kalıp halde okuyucuya servis edilebilmektedir. Gündem belirleme ve kamuoyunu oluşturma eşik bekçileri, rutin haberler dahi yorumsal, eleştirel ve gündeme ilişkin okuyucu etkileme gücü haber içerikleri sunabilmektedir. Sunulan haberlerde editöryel sistem içerisindeki eşik bekçilerinin onayı olmadan haber yayına verilmemektedir. Hatta algoritmalar ile oluşturulan haber içerikleri medya kuruluşlarından servis edilmeden önce **“Yapay zekâ ile yapıldığına ya da editöryel süreçten geçmediğine”** ilişkin uyarılar ile okuyucuya bildirilmektedir. Yapay zekâ ile oluşturulmuş haberler, rutin haber dahi olsa bazı medya kuruluşlarında editöryel aşama sürecinden geçmeden yayına verilmemektedir. Associated Press (AP) haber ajansının internet sitesinde yer alan **“AP haber personeli yer almadı”** ifadesiyle algoritmalar ile oluşturulmuş habere ilişkin uyarı bulunmaktadır. Aynı şekilde Los Angeles Times’da yer alan deprem haberlerinde **“Bu haber Quakebot tarafından otomatik olarak oluşturuldu. Bir Times editörü, gönderiyi yayınlanmadan önce inceledi.”** notu haber metni içerisinde verilmektedir. Her ne kadar algoritmalar haberleri hızlı ve verilere dayalı yapsalar da editör onayı olmadan haberin okuyucuya sunulmadığını ortaya çıkarmaktadır. Ancak deprem gibi rutin haberlerin bir şablon üzerinden eşik bekçilerin zamansal aktif olmadığı zamanlarda algoritmalara izin verilmesi halinde otomatik haberler yayına girebilmektedir. Yapay zekâ tarafından oluşturulmuş deprem, adli-cinayet haberlerinde 5N 1K yazım kuralı net ve kısa iken, okuyucular finans haberlerindeki analizin güvenilirliğine ilişkin uyarılabilmektedir. Ancak editör tarafından oluşturulmuş haberlerde yapan gazetecinin ad soyadı verilerek okuyucuya, insan olgusuyla güven verilmek

istenmektedir. Bu durum yapay zekâ algoritmaları ile haber metni üretilmesine karşın insan gazetecilerden vazgeçilemediğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Öte yandan editörlerin süzgecinden geçen haberlerde ise öznel ve eleştirel ifadeler yer verilebilmektedir. Editörlerin haberlerinde detay, görüş ve tanık ifadelerine yer verilmesiyle haber basma kalıplıktan çıkarılabilmektedir. Algoritma haberlerde ise, insan müdahalesini belirli ölçüde ortadan kaldıran yazılımlarla basma kalıp sözler ve istatistiksel enformasyon anlayışlı haber metinleri oluşturabilmektedir. Yapay zekânın geliştirdiği haberlerde hata olma olasılığına karşın doğru veya güvenilir olması adına haberlerde haber içerisinde bilgilendirici notlar verildiği görülmektedir. Yapay zekâ haberlerinin mesai saati içerisindeki editörün kontrolün içerisinde olduğu ancak bazı rutin haber kategorilerde haberin ekşi beklencilerinin mesai dışında algoritmalara izin vermesiyle servis edilebilmektedir. Bu da medya kuruluşları, algoritmalarla haber üretimine girmiş olsalar da insan gazetecilerin, haberin okuyucuya ulaşmasında hala etkin konumda olabileceğini gösterebilmektedir. Bu bağlamda algoritmaların verilere dayalı rutin haberlerde aktif olması beklenirken analiz, araştırma, röportaj gibi haber türlerinde insan gazetecilerin kamuoyu ve gündem oluşturmasında aktif rol alması beklenmektedir. Bu çalışmada dışında Avrupa ve Amerika'daki yapay zekâ gazeteciliğiyle yapılan haber içerikleri karşılaştırmalı olarak inceleyebilir ve tarih aralığı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Altun, D. (2019), Sanal Gerçeklik ve Yapay Zekâ. G. Telli (Ed.), Yapay Zekâ Ve Gelecek İçinde. 139-157. İstanbul: Doğu Kitapevi.
- Atabek, N. (2002), "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi". Kurgu Dergisi. Sayı 19, 223- 238.
- Aktaş, C. (2007), İnternet'in Gazeteciliğe Getirdiği Yenilikler. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademi Dergisi, 5(1), 30-41.
- Akyazı, A. (2018), "Gazetecilikte Dijitalleşme ve Haber Üretimine Yansıması: Robot Gazeteciler, Dijital Medya ve Gazetecilik., Eğitim Yayınevi.
- Ayhan. A. ve Aydın K.Ö. (2015), "İnternet Gazetelerindeki Okur Yorumlarına Yönelik Bir Analiz (özgecan Aslan Cinayeti Örneği)", Global Media Journal TR Edition, 6(11): 75- 89.
- Aydın O.Ş. (2013), Teknoloji, Haber, Nesnellik, İletişim ve Teknoloji, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul.
- Aydoğan, D. (2013), Türkiye'de dijital Gazetecilik: Habercilik: Habertürk ve Hürriyet Gazeteleri Örneği. The Turkish Online Journal of Design Art Communicatin, 3(3).
- Aydın, Şarkı (2011), Teknoloji Haber Nesnellik, (Sivas, Ala&binatlı, Cüneyt &Dikmen Güzelcik, Ebru & Öztürk, Gülay & Çakır Özdemir, hilal &Sarmaşık, Jale & Hepkon, Zeliha, İletişim ve Teknoloji Kitabı içinde), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Bayrak, T. ve Vatanser, Ö. (2021). Çevrimiçi Eğitimle Birlikte Dijital Okuryazarlığın Dönüşümü. N. Pembecioğlu, N. Sezer, U. Gündüz ve N. Akgün-Çomak (Ed.) *İletişim Araştırmaları ve Film Çözümlemeleri II Dijital Çağda Medya* içinde (s.145-165). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Beyers H (2004), Interactivity and Online Newspapers: A Case Study on Discussion Boards, Convergence, 10 (4), 11-20.
- Bourse, M. & Yücel, H. (2012), İletişim bilimlerinin Serüveni, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Carter T. B. (1998), "Electronic Gatekeepers: Locking Out The Marketplace Of Ideas". Communication Law and Policy. 3:3., 389-408.
- Carlson D (2005), The News Media's 30-Year Hibernation, Nieman Reports, 59 (3), 68-71.
- Cleerwall, C. (2014), " Enter the Robot Journalist". Journalism Practice, 8(5). 519-531.
- Cheong ve Park. (2005), Dijital Gazeteleri Seçmek – Okuyucu amaçlarının ve Kullanıcı Deneyimlerinin Etkisi, Ütopya Yayın Evi, Ankara.

- Çetin, B. (2019), Geleceğin Teknolojileri ve Gazetecilik Mesleği Üzerine Etkileri: Büyük veri, Veri Gazeteciliği, Yeni Yaklaşımlar, Fenerbahçe University. 1-28.
- Dağ, B., (2015), Gazeteciliğin Geleceği: Veri Gazeteciliği, Kadir Has Üniversitesi
- Dedeoğlu, Gözde. (2016), Teknoloji, İletişim, Yeni Medya ve Etik, Sentez Yayıncılık, İstanbul
- Deuze. (2001), “Yeni Habercilik anlayışı ve Sosyal Medya” Yeni Medya analizleri., 194. Eğitim Yayınevi. Konya.
- Deuze (1999), Journalism and the Web: An Analysis of Skills and Standarts in Online Environmnet, Gazete, 61 (5), 373-390.
- Donohue, G.A. Tichenor, P.J. and Olien, C.N. (1972). “Gatekeeping: mass media systems and information control”, in Kline, F.G. and Tichenor, P.J. (Eds), Current Perspectives in Mass Communication Research, Sage,. 41–70.
- Enli, G.S. (2007), “Gate-Keeping in the New Media Age a Case Study Of The SelectionOf Textmessages in a Current Affairs Programme”. Javnost-the public Vol. 14. No. 2., 47-62.
- Ersoy, Çağlar, (2018), Robotlar, Yapay Zekâ ve Hukuk, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Fırlar F.B. & Deniz Ş. (2010), "Dijital Gazeteler ve Pazarlama: Türkiye'deki Dijital Gazetelerin Pazarlama Dinamiklerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bir Analiz". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 3/11, 314-328
- Graefe A. (2016), Guide to Automated Journalism. New York: Tow Center for Digital Journalism, Columbia University.
- Gezgin, S. (2002), “Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği”, İnternet Çağında Gazetecilik. Siyah-beyaz Yayınları, İstanbul.
- Güz N., Yeğen C., Bir Dijital Gazetecilik Biçimi: Robot Gazeteciler, 2018
- Güngör, N. (2016), İletişim, Kuramlar ve Yaklaşımlar, 3. Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hinton, G. E., & Salakhutdinov, R. R. (2006), Reducing the dimensionality of data with neural networks. science, 313(5786), 504-507.
- Irak. D., & Yazıcıoğlu, O. (2012), Türkiye ve Sosyal Medya. İstanbul: Okuyan Us Yayınları
- Jung, J.; Song, H., Kim, Y., Im, H. ve Oh, S. (2017), Intrusion of Software Robots İnto Journalism: The Public’s And Journalists’ Perceptions of News Written by Algorithms And Human Journalists. Computers in Human Behavior. 71, 291-298
- Kalsın B. (2016), Geçmişten Geleceğe İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği. The Journal of Academic Social Science Studies. 42., 75-94.
- Karabulut, N. (2009), Yeni Medya Teknolojileri ve Hakla İlişkileri. İstanbul: Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu Yayınları.
- Keshvani, N., Tickle, S. (2001), “Online news: The Changing Digital Mediascape”. Australian Studies Journal. April., 99-105.
- Kürkcü, Duygu Dumanlı. (2007), Yeni Medya analizleri, Eğitim Yayınevi. Konya.
- Köse U. (Nisan 2019), Yapay Zekâ ve Geleceğin Siber Savaşları, Bilim ve Teknik, 76-84.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011), “Gazetecilik İnternet Gazeteciliği” Ankara.
- Narin. B. (2017), “Uzman Görüşleri Bağlamında Haber Üretiminde Otomatikleşme: Robot Gazetecilik”, Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 27, 79-108.
- Şenkaya, Y. & Adar, U. G. (2014), Siber Savunmada Yapay Zekâ Sistemleri Üzerine İnceleme, Akademik Bilişim 2014, Mersin Üniversitesi, Mersin, 01-04 Şubat 2014.

Vardar, Mert Küçük “Bilişim Devrimi: Reel Gerçekliğin Sanal Gerçekliğe Dönüşümü” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Bilişim Bilim Dalı Yüksek lisans tezi, 2015

Van Dalen, A. (2012), The algorithms behind the headlines: How machine-written news redefines the core skills of human journalists. *Journalism practice*, 6(5-6), 648-658.

Tokgöz. O. (2010), *Temel Gazetecilik*, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 8. Baskı

Yengin, Deniz (2014), *Yeni Medya ve Dokunmatik toplum*. İstanbul: Derin Yayınları.

Yıldırım, Besim. (2010), *Gazeteciliğin Dönüşümü: Yöndeşen Ortam ve Yöndeşen Gazetecilik*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6(2), 230-253.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Abay G. (2016), *Yapay Zekâ Profesyonel Yazarlığı Nasıl Etkileyecek*, [www.tamindir.com blog/yapay-zekâ-profesyonel-yazarligi-nasil-etkileyecek_30308](http://www.tamindir.com/blog/yapay-zekâ-profesyonel-yazarligi-nasil-etkileyecek_30308) (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Fındık. U.K. (15.08.2016), *Robot gazetecilik: Gazetecilik için tehdit mi yoksa fırsat mı?* <https://digitalage.com.tr/robot-gazetecilik-gazetecilik-icin-tehdit-mi-yoksa-firsat-mi/> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Gartner, (24.04.2018), <https://www.gartner.com/newsroom/id/3872933> (Erişim:11.01.2022)

Garbade M (2018), *A Simple Introduction to Natural Language Processing*, <https://becominghuman.ai/a-simple-introduction-to-natural-language-processing-ea66a1747b32>, (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Hürriyet Gazetesi (01.08.2017) <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/robot-gazeteciler-geliyor-ayda-30-bin-haber-yapacak-40536625> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Irvan S. (2017), *Robot Gazeteciler Geliyor*, <https://suleymanirvan.blogspot.com/2017/08/robot-gazeteciler-geliyor.html>, (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Journo, (14.01.2018). *Çin haber ajansı yapay zekâya yenileniyor*, <https://journo.com.tr/cin-haber-ajansi-yapay-zekâ>. (Erişim Tarihi:11.01.2022)

Narin B. (25.04.2016), *robot gazetecilik yayılıyor insan gazetecilerin sonu mu?* <https://journo.com.tr/robot-gazetecilik-yayiliyor-insan-gazetecilerin-sonu-mu> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

Reuters Institutc. (2018), *Journalism, Media and Technology Trends and Predictions 2018* <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions-2018>, Erişim: 11.01.2022)

xTR Haber Merkezi, *Knowhere yapay zekâsı etik haberciliği geri getirecek* <https://www.xtrlarge.com/2018/04/20/knowhere-yapay-zekâ-etik-habercilik>, (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-1). <https://academy.binance.com/tr/articles/the-evolution-of-the-internet-web-3-0-explained>. (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-2). <https://www.latimes.com/california/story/2021-12-26/magnitude-4-0-quake-strikes-offpacific-coast-near-fortuna> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-3). <https://www.latimes.com/california/story/2021-12-08/earthquake-3-4-quake-strikes-nearcarpinteria-calif> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-4). <https://www.latimes.com/california/story/2021-12-20/earthquake-6-2-quake-strikes-nearfortuna> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-5). <https://apnews.com/press-release/globe-newswire/businessd1f323b5235401e8979a63b7f50410be> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-6). <https://apnews.com/press-release/pr-newswire/business56bf1b412a2d72531cf92ccf48a4a5e5> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-7). <https://apnews.com/article/business-lifestyle-financial-markets-shopping-holiday-shoppingc2297e1c9098cdc0e78ab05382480015> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-8). <https://apnews.com/article/technology-health-business-elizabeth-holmes-san-jose473bccd7c0d71dc533e161176a76d02c> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-9). <https://homicide.latimes.com/> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-10). <https://homicide.latimes.com/> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-11). <https://homicide.latimes.com/> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)

(URL-12). <https://www.latimes.com/california/story/2021-12-29/man-woman-found-dead-inmontecito-heights-home-in-suspected-murder-suicide> (Erişim Tarihi: 11.01.2022)